

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 1C0341

EDUCATION SCIENCES

Received: October 2010
Accepted: January 2011
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2010 www.newwsa.com

Ayhan Dikici

Mesut Sağnak

Nigde University
adikici@nigde.edu.tr
msagnak@nigde.edu.tr
Nigde-Turkey

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ VE
YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

ÖZET

Araştırma Türkiye’de orta ölçekli bir üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim gören 2008-2009 akademik yılı son sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 231 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum Ölçeği ve Öğretmenlik Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Tutum ölçeğinde KMO= .90 ve Cronbach Alpha katsayısı .95 bulunmuştur. Öğretmenlik yeterlik ölçeğine ilişkin ise KMO= .92 ve güvenirlik değeri olan Cronbach Alpha katsayısı .68 bulunmuştur. Öğretmenlik yeterlik ölçeğinin üç boyutlu olduğuna karar verilmiştir. Öğretmenlik yeterlik ölçeği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. İstatistiksel uyum iyiliği indekslerinden NFI'nın kabul edilebilir uyum değeri tamamlanmış iyi uyum sınırları içerisinde oldukları görülmüştür. Öğrencilerin öğretmenlik yeterlik ve tutum puanları üzerinde MANOVA analizi yapılmıştır. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile öğretmenlik tutum ve öğretmenlik yeterlik ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında yapılan analizler sonucunda anlamlı fark bulunmamıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda öğretmen yeterlik ölçeğinden elde edilen puanların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Yeterliği, Öğretmenlik Tutumu, Öğretmen Yetiştirme

**AN INVESTIGATION OF TEACHER CANDİDATES' ATTITUDES TOWARD TEACHING
PROFESSION AND TEACHER EFFICACIES**

ABSTRACT

The data were gathered from senior students who enrolled college of education at a mid-sized university in Turkey in 2008-2009 the academic year. The research sample consisted of 231 students. The instruments were Attitude Scale toward Teaching Profession and Teacher Efficacy Scale. Validity and reliability of the scales was conducted. For the attitude scale KMO was .90 and Cronbach's alpha coefficient was .95. For the efficacy scale KMO was .92 and Cronbach's alpha coefficient was .68. It was revealed that the efficacy scale had three sub-scales. Confirmatory factor analysis was conducted for the teacher efficacy scale. NFI of goodness of fit indices was acceptable fit and all the others were found to be within the boundaries of good fit. MANOVA analysis was calculated for the students' efficacy and attitudes scores. According to socio-economic level of the students, significant difference was not found for their attitude and efficacy scores. Regression analysis revealed that the students' efficacy scores was not a significant predictor for attitudes scores.

Keywords: Teacher, Teacher Candidate, Teacher Efficacy, Teaching Profession Attitude, Teacher Training

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitim sisteminin başlıca öğelerini, öğrenciler, öğretmenler, eğitim programı, yöneticiler, eğitim uzmanları, eğitim teknolojisi, fiziki ve finans kaynakları oluşturmaktadır. Bunlar içinde öğretmen, en temel öğedir. Eğitimin niteliği ve kalitesi de büyük ölçüde öğretmenlerin niteliğiyle doğru orantılıdır (şişman, 2006). Öğretmenlik mesleğinin niteliklerinin yükseltilmesi, öncelikle öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklerin bilinmesi ve öğretmen adaylarına kazandırılması ile mümkündür. Yeterlik, bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumu olarak tanımlanabilir (MEB, 2009). Öğretmenlik mesleği, eğitimle ilgili yasalarda, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edildiğine göre, bu mesleği tercih eden insanların, mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliklere sahip olması gerekir (şişman, 2006).

2. ÇALIşMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bandura (1977) bireylerin sahip oldukları yeterliklerini amaçları doğrultusunda ne kadar başarılı bir biçimde kullanabileceklerine ilişkin yargılarını öz yeterlik inancı olarak kavramlaştırmış ve bu kavramı, bireylerin belli bir performansı göstermek için gerekli olan etkinlikleri ve eylemleri organize edip, bunları başarılı bir biçimde gerçekteşirebilme kapasitelerine ilişkin inancı olarak tanımlamıştır (Akt. Çapri ve Çelikkaleli, 2008). Mesleki açıdan yeterlik, bir mesleğin başarılı bir biçimde yerine getirilebilmesi için sahip olunması gereken özellikleri (bilgi, beceri ve tutumlar) ifade eder (şişman, 2006). Öğretmen adaylarının yeterlik düzeylerinin bilinmesi, hizmet öncesi eğitim sürecine ilişkin önemli bilgiler sağlayabilir. Mesleki olgunluğun iki boyutundan biri yeterlilik iken, diğer de mesleğe yönelik tutumlardır (şenel ve diğerleri, 2004). Tutum kavramı ile ilgili olarak da çok çeşitli tanıma rastlamak mümkündür. İnceoğlu'na göre (2004) "tutum, bireyin kendine veya çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve motivasyonuna dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir." (Akt. Temizkan, 2008). Tutum bireylerin insanlara, nesnelere, konulara, olaylara karşı olan zihinsel eğilimleridir. Öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren bir olgudur. Burada tutum olumlu ya da olumsuz şekiller gösterebilir (Özguven, 1999; Ülgen, 1995).

Genellikle tutumlar bilişsel (inançlar), duyuşsal (duygular) ve davranışsal (mevcut aksiyonlar) öğelerden meydana gelir. Bilişsel öğe tutum nesnelere hakkındaki inançlara dayanır. Duyuşsal öğe, inançlara dayalı heyecansal duyuşlardan oluşur. Davranışsal öğe ise tepki göstermeye hazır oluştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde öğretmenin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu onun meslek anlayışını yansıtmaktadır ve mesleğini ne şekilde yapacağını belirlemektedir (Çetin, 2006; şenel ve diğerleri, 2004). Wilkins (2008) sınıflarında araştırma ve inceleme yoluyla öğretim uygulayan öğretmenlerin öğrencilerinin matematiğe karşı daha pozitif tutuma sahip olduklarını, Olgun (2009) aktif öğrenmenin öğrencilerde fen bilimlerine yönelik tutum kazanmalarında önemli bir etken olduğunu bulmuştur. Öğretmenlerin tutumları ve inançları onların geçmiş yaşantılarına ve özelliklerine bağlı olabilmektedir. Pozitif tutuma sahip öğretmenlerin öğrencilerinin başarıları üzerinde pozitif etkisi olmaktadır (Türkmen, 2007).

Ülkemizde öğretmen yetiştirmeye yönelik çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalardan elde edilen veriler öğretmen yetiştirme görevini yürüten fakütelere önemli katkılar sağlamaktadır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma ilişkin birçok araştırmaya rastlamak mümkündür.

Ancak, öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik aile yapıları gibi değişkenlerin, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterliklerine ve tutumlarına etkisini belirlemeye yönelik çalışmalara rastlanmamıştır.

3. ÇALIŞMANIN AMACI (PURPOSE OF THE RESERACH)

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik ve tutumlarını belirlemektir. Ayrıca, öğretmen adaylarının yeterlik ve tutumlarının öğrenim gördükleri bölüm ve ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Türkçe, sınıf, fen, sosyal, müzik ve resim-iş öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterlik düzeyleri nedir?
- Türkçe, sınıf, fen, sosyal, müzik ve resim-iş öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterlik düzeyleri bölüm ve sosyo-ekonomik düzeyleri açısından farklılık göstermekte midir?
- Öğretmenlik yeterlik ölçeğinden elde edilen puanlar öğretmenlik tutum ölçeğinden elde edilen puanların anlamlı yordayıcısı mıdır?

4. YÖNTEM (METHOD)

Bu araştırma, Türkiye’de orta büyüklükte bir üniversitenin eğitim fakültesinde 2008-2009 akademik yılı son sınıf öğrencileri üzerinde tarama modeline dayalı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini %55.0’i kız (f=127) ve %45’i erkek (f=104) öğrenciler olmak üzere toplam 231 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaşları 20 ile 35 yaş arasında değişmektedir. Yaşlarının aritmetik ortalaması 22.83 standart sapması 1.78’dir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu 22 ile 25 yaş arasındadır. Öğrencilerin %32.0’si (f=74) sınıf öğretmenliğinde, %20.3’ü (f=47) Türkçe öğretmenliğinde, %6.1’i (f=14) fen bilgisi öğretmenliğinde, %21.2’ü (f=49) sosyal bilgiler öğretmenliğinde, %11.3’ü (f=26) resim öğretmenliğinde ve %9.1’i (f=21) müzik öğretmenliğinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %13.4’ü (f=31) köy, %8.2’si (f=19) kasaba, %28.1’i (f=65) ilçe, %26.4’ü (f=61) şehir, %23.8’i de (f=55) büyük şehirde büyümüştür. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerini belirlemek için anne ve babanın mesleği, anne ve babanın eğitim düzeyi, ailenin yıllık geliri, ailenin sahip olduğu mülkiyeti (konut ve otomobil gibi), ailedeki kişi sayısı gibi değişkenler ele alınmıştır. Bu değişkenlerden elde edilen verilere göre öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri düşük, orta ve yüksek olarak üç grupta toplanmıştır. Buna göre, öğrencilerin %68.8’i (f=159) düşük, %23.8’i (f=55) orta ve %7.4’ü (f=17) yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahiptir.

4.1 Ölçme Araçları (The Instruments)

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Özgür (1986) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipi bir ölçek olup 80 maddeden oluşmaktadır. Tutum ölçeği tek boyutlu bir ölçektir ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .94’dür. Öğretmenlik yeterlik ölçeği ise Gibson ve Dembo (1984) tarafından geliştirilen ve Diken (2004) tarafından Türkçe’ye uyarlanan bir ölçektir. Ankara ilinde altı okulda görev yapan 120 öğretmen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizinde araştırma grubunu oluşturmuştur. Diken (2004) tarafından ölçeğin güvenilirlik çalışması Cronbach-Alpha testi ile yapılmış; ölçeği oluşturan 16 maddenin iç tutarlılık katsayısı .71 olarak bulunmuştur. Diken (2004) 21 maddelik orijinal ölçekten 16 maddesi Türkçe versiyonunda iki alt boyutta toplandığını bulmuştur. İç tutarlılık katsayısı ilk boyutun .71 ve ikinci boyutun ise .73 bulunmuştur. Bu çalışmada

kullanılan örneklemin ölçeklerin geliştirildiği veya uyarlandığı örneklemden farklı olması nedeniyle ölçme araçlarına yeniden açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

4.2. Öğretmenlik Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi (Exploratory Factor Analyses of the Teaching Profession Attitude Scale)

Deneklere uygulanan 80 maddelik tutum ölçeğine ilişkin veriler üzerinde SPSS 15.0 paket programında açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi birden fazla değişkene bağlı bir değişkeni açıklamakta katkısı olan bağımsız değişkenlerin (faktörlerin) sayısını ve bu bağımlı değişkenlerin koordinatlarını (faktör yüklerini) belirlemede başvurulan bir yöntemdir (Turgut ve Baykul, 1992: 173). Elde edilen veriler üzerinde "Döndürölmemiş Temel Bileşenler Analizi" yapılmıştır. Bunun sonucunda özdeğeri 1 ve üzerinde olan 20 faktör belirlenmiştir. Birinci faktörün testteki 80 madde içinde açıkladığı varyans miktarı %25.483' dür. Yirmi faktörün açıkladığı toplam varyans miktarı ise %68.534' dür. Bu uygulamada Barlett test değeri 3160 serbestlik derecesi ile 9939.295 bulunmuştur. Bu testin yanında faktör analizinin uygunluğu konusunda bir fikir veren diğer bir test ise KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) testidir. Düşük KMO değerleri yapılan faktör analizinin iyi olmadığı sonucunu verir. KMO değeri 1' e yaklařtıķça yapılan faktör analizi daha anlamlı hale gelmektedir. Buna göre deneme uygulamasında KMO= .88 bulunmuştur. Birinci faktörde yer alan 67 maddeye tekrar döndürölmemiş temel bileşenler analizi yapılmıştır. Bu analizin sonucunda ise birinci faktörde .35' in üzerinde faktör yüküne sahip olan 67 maddenin tamamı yer almıştır. Bu maddeler. öz değeri 1' in üzerinde olan 16 faktör altında toplanmıştır. Ayrıca Barlett Testi 2211 serbestlik derecesi ile 8493.990 ve KMO= .90 bulunmuştur. Barlett testinin sonucu faktör analizinin verilere uygulanabileceğini göstermektedir. KMO değerleri ise oldukça iyi bir düzeye ulaşmıştır. Atmışyedi madde için birinci faktörün varyans miktarı %29.236 iken 16 faktörün açıkladığı toplam varyans miktarı %67.747 olmuştur. öğretmenlik tutum ölçeğinin orijinal ölçekte olduğu gibi tek boyutlu olduğuna karar verilmiştir. Tutum ölçeğinden elde edilen Cronbach Alpha katsayısı .95' dir.

4.3. Öğretmenlik Yeterlik Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi (Exploratory Factor Analyses of the Teacher Efficacy Scale)

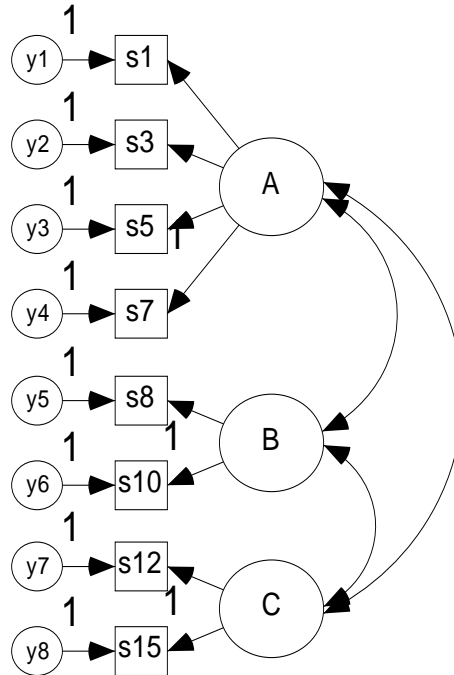
Deneklere uygulanan 16 maddelik öğretmenlik yeterlik ölçeğine ilişkin veriler üzerinde SPSS 15.0 paket programında açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Döndürölmemiş temel bileşenler analizi sonucunda özdeğeri 1 ve üzerinde olan 5 faktör belirlenmiştir. Birinci faktörün testteki 16 madde içinde açıkladığı varyans miktarı %21.241' dir. Beş faktörün açıkladığı toplam varyans miktarı ise %56.636' dır. Bu uygulamada Barlett test değeri 120 serbestlik derecesi ile 725.260 bulunmuştur. KMO= .70 bulunmuştur. Birinci faktörde yer alan 8 maddeye tekrar döndürölmemiş temel bileşenler analizi yapılmıştır. Bu analizin sonucunda ise birinci faktörde .35' in üzerinde faktör yüküne sahip olan 8 maddenin tamamı yer almıştır. Bu maddeler. öz değeri 1' in üzerinde olan 3 faktör altında toplanmıştır. Ayrıca Barlett Testi 28 serbestlik derecesi ile 336.120 ve KMO= .92 bulunmuştur. Sekiz madde için birinci faktörün varyans miktarı %33.895 iken üç faktörün açıkladığı toplam varyans miktarı %62.080 olmuştur. Döndürölmemiş temel bileşenler analizinden sonra 8 maddeye Varimax metodu uygulanmış ve 3 faktör altında toplandıķları görölmüştür. Bu durumda öğretmenlik yeterlik ölçeğinin üç boyutlu olduğuna karar verilmiştir. Öğretmen yeterlik ölçeğinin 8 maddesinden elde edilen Cronbach Alpha katsayısı .68' dir. Birinci faktörden elde edilen Cronbach Alpha katsayısı

.76, İkinci faktörden .69 ve üçüncü faktörden .64'dür. Öğretmenlik yeterlik ölçeğine ilişkin boyutlara ait faktör yükleri Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1. Öğretmenlik yeterlik ölçeğine ilişkin boyutlara ait faktör yükleri (Table 1. Factor loadings of the teacher efficacy sub-dimensions)

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
s1	.757		
s3	.776		
s5	.744		
s7	.707		
s8		.814	
s10		.715	
s12			.650
s15			.814

4.4. Öğretmen Yeterlik Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi (Confirmatory Factor Analyses of the Teacher Efficacy Scale)

Açımlayıcı faktör analizinde belirlenen faktörlerin ya da boyutların doğrulanması ve ölçeğin puanlanmasının güvenilirliğinin ve geçerliliğinin test edilmesinde kullanılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA/Confirmatory Factor Analysis), önerilen modelin istatistiksel olarak anlamlılığını gösteren bazı değerler hesaplamaktadır (Bülbül ve Demirer, 2008; Byrne, 2010). DFA maksimum olasılık (maximum likelihood) yöntemi kullanılarak AMOS 7.0 programında yapılmıştır. Bu analizde kullanılan model Şekil 1'de verilmiştir. AMOS programı eğer önerilen model başlangıçta güçlü uyum değerleri göstermiyorsa bazı modifikasyonlar önermektedir (Schumacker ve Lomax, 2004: 70). Önerilen modifikasyonlar yapılmış ve elde edilen değerler Tablo 2'de verilmiştir.

Şekil 1. Önerilen model
(Graphic 1. Suggested model)

Tablo 2. Önerilen modele ilişkin uyum iyiliği indeksleri
(Table 2. Good fit indexes of the suggested model)

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Önerilen Model
RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$.046
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$.939
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$.978
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$.987
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$.943
X^2/sd	$0 < X^2/sd < 3$		20.760/14=1.483

Kaynak 1: Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2004). *Beginner's guide to structural equation modeling*. (2nd Ed.) New York: Psychology Press, Taylor & Francis Group. SS.82-88.

Kaynak 2: Schermelleh-Engel, K. & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures. *Methods of Psychological Research Online*. 8(2), 23-74.

DFA'da önerilen modelin ve analiz verisinin istatistiksel olarak uygunluğunu test eden değer, x^2 (CMIN) değeridir (Bacon, 1997: 11; Schumacker ve Lomax, 2004: 82). CMIN değeri evrene ait kovaryans matrisinin modelde uygulanan kovaryans matrisine eşit olup olmadığını test eder. Eğer x^2 değeri düşük çıkarırsa evrene ait kovaryans matrisinin modelde uygulanan kovaryans matrisine eşit olduğu ortaya çıkar. Bunun için x^2 değerinin düşük olması ve p anlamlılık düzeyinin de .05'den büyük olması gerekir. Burada aslında x^2 değeri $p=.108$ bulunmuştur. Bu değer örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan ve çok elemanlı örneklemelerde yüksek x^2 değerlerine ulaşılacağından serbestlik derecesi (sd) ile düzeltilmiş olan x^2/sd değerinin kullanılması daha uygun görölmektedir (Hair, vd., 2010: 666). 0-3 aralığında olması uygun görölen (Bülbül ve Demirer, 2008) x^2/sd değerini önerilen model için 1.483 olarak bulunmuştur. Tahminin hata kareleri ortalama kare kökü RMSEA değerini (Avcılar, 2008) önerilen model için .046 bulunmuştur. Schumacker ve Lomax (2004: 83) DFA ve yapısal eşitlik modelinde veriden elde edilen bir modeli doğru olarak tanımlamak için tek bir istatistiksel anlamlılık testinin yeterli olmayıp birçok kritere göre değerlendirmek gerektiğini belirtirler. Bu nedenle Tablo 2'de diğer istatistiksel uyum iyiliği indeksleri olan NFI (Normed fit Index), CFI (Comparative fit Index), GFI (Goodness-of-fit Index) ve AGFI'nin (Adjusted Goodness-of-fit Index) kabul edilebilir sınırları verilmiştir (Hair, vd., 2010: 668-672; Schumacker ve Lomax, 2004: 83). Uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde NFI'nın kabul edilebilir uyum değerlerinin tamamının iyi uyum sınırları içerisinde oldukları görölmektedir. Araştırma modelinin gözlenen veriye uygun olduğu tespit edildikten sonra DFA ile tahmin edilen parametreler; standardize edilmiş regresyon katsayıları, standart hatalar ve standardize regresyon katsayılarının sıfırdan farklı olup olmadığını test eden t-istatistik değerleri (Bülbül ve Demirer, 2008) Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Önerilen modele ilişkin standardize regresyon ağırlıkları ve t değerleri
(Table 3. Standardize regression weight and t value of the suggested model)

Alt Boyutlar	Maddeler	Std. Regr. Ağırlığı	t	p
Genel Öğretim	Y7	.637	--	--
	Y5	.752	7.349	.000
	Y3	.755	5.497	.000
	Y1	.638	5.474	.000
Bireysel Öğretim	Y10	.573	--	--
	Y8	.564	3.227	.000
Özgüven	Y15	.547	--	--
	Y12	.524	3.190	.000

Tablo 3'de önerilen modelin alt boyutları için AMOS programı tarafından tahmin edilen standardize regresyon katsayıları, bu katsayılarla ilişkin t değerleri ve p anlamlılık düzeyleri verilmiştir. Tüm katsayılar için p anlamlılık düzeyleri .000 olarak bulunmuştur. Hesaplanan standardize regresyon katsayılarının istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı olduğu ve önerilen model için yapıyı ve boyutları yorumlamada kullanılabileceği görülmektedir.

4. Verilerin Analizi (Analysis of the Data)

Öğretmen adaylarının bölüm ve sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin tutum ve yeterlik puanları arasında MANOVA uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının yeterlik puanlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının anlamlı yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının anlamlı yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

5. BULGULAR (FINDINGS)

Tablo 4'de yeterlik ve tutum puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin tutum ve yeterlik puanlarının öğrenim gördükleri bölüm ve sosyo ekonomik düzeylerine göre MANOVA sonuçları
(Table 4. MANOVA results of the attitude and efficacy scores according to their enrolled the departments and socio-economic level)

Etki	Test	Değer	F	sd1	sd2	p.	Kısmi Eta Kare
Kesim	Pillai's Trace	.968	3181.896	2.000	212.000	.000	.968
	Wilks' Lambda	.032	3181.896	2.000	212.000	.000	.968
	Hotelling's Trace	30.018	3181.896	2.000	212.000	.000	.968
	Roy's Largest Root	30.018	3181.896	2.000	212.000	.000	.968
Bölüm	Pillai's Trace	.155	3.590	10.000	426.000	.000	.078
	Wilks' Lambda	.850	3.601	10.000	424.000	.000	.078
	Hotelling's Trace	.171	3.613	10.000	422.000	.000	.079
	Roy's Largest Root	.124	5.276	5.000	213.000	.000	.110
Sosyo-ekonomik	Pillai's Trace	.010	.516	4.000	426.000	.724	.005
	Wilks' Lambda	.990	.514	4.000	424.000	.726	.005
	Hotelling's Trace	.010	.511	4.000	422.000	.727	.005
	Roy's Largest Root	.007	.708	2.000	213.000	.494	.007
Bölüm * Sos-eko	Pillai's Trace	.104	1.174	20.000	426.000	.273	.052
	Wilks' Lambda	.898	1.176	20.000	424.000	.271	.053
	Hotelling's Trace	.112	1.177	20.000	422.000	.270	.053
	Roy's Largest Root	.083	1.765	10.000	213.000	.069	.077

Öğrencilerin öğretmenlik tutum ve öğretmenlik yeterlik ölçeklerinden aldıkları puanlar ile öğrenim gördükleri bölüm açısından yapılan analiz anlamlı farklılık ortaya koymaktadır [Wilks' Lambda $\Lambda=0.850$, $F(10, 424)=3.601$, $p<.01$]. Bu bulgu öğretmenlik yeterlik ve öğretmenlik tutum puanlarının öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre değiştiğini göstermektedir. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile öğretmenlik tutum ve öğretmenlik yeterlik ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında yapılan analizler sonucunda anlamlı fark bulunmamıştır [Wilks' Lambda $\Lambda=0.990$, $F(4, 424)=0.514$, $p=0.726$]. Bu sonuç öğretmenlik yeterlik ve öğretmenlik tutum puanlarının öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişmediğini ortaya koymaktadır. Bölüm*sosyo-ekonomik düzey etkileşiminin bağımsız değişkenler üzerindeki etkisi anlamlı değildir ($p=0.271$). Kısmi eta kare değeri Wilks' Lambda testine göre bölüm için $.078$, sosyo-ekonomik düzeyin $.005$, bölüm*sosyo-ekonomik etkileşiminin $.053$ 'tür. Buna göre bölüm değişkeninin etkisi sosyo-ekonomik düzeye göre biraz yüksek iken bölüm*sosyo-ekonomik etkileşiminin etki biraz düşmektedir. Her iki ölçekten elde edilen puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmalara ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin tutum ve yeterlik puanlarının öğrenim gördükleri bölüm ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre ANOVA sonuçları
(Table 5. ANOVA results of the attitude and efficacy scores according to their enrolled the departments and socio-economic level)

Bağımlı Değişken	Bolum	Sos-eko	N	Arit. Ort.	ss	sd	F	p
Yeterlik	Sınıf	Alt	45	30.9556	4.46682	17-213	1.528	.087
		Orta	25	30.7200	5.35817			
		Üst	4	31.7500	3.59398			
	Türkçe	Alt	37	31.6757	4.47868			
		Orta	7	31.1429	4.45079			
		Üst	3	32.0000	2.64575			
	Fen	Alt	10	32.5000	8.10007			
		Orta	1	38.0000	.			
		Üst	3	36.0000	5.29150			
	Sosyal	Alt	32	28.9688	4.47563			
		Orta	13	31.0769	4.49929			
		Üst	4	26.0000	7.02377			
	Resim	Alt	20	30.2000	5.00105			
		Orta	4	26.7500	3.77492			
		Üst	2	28.0000	5.65685			
	Müzik	Alt	15	27.0667	7.47822			
		Orta	5	29.8000	4.76445			
		Üst	1	29.0000	.			
Tutum	Sınıf	Alt	45	307.8444	57.40524	17-213	1.914	.018
		Orta	25	326.5600	30.30000			
		Üst	4	278.2500	72.28359			
	Türkçe	Alt	37	329.2162	34.55602			
		Orta	7	328.0000	40.64480			
		Üst	3	366.0000	20.66398			
	Fen	Alt	10	319.4000	36.31406			
		Orta	1	363.0000	.			
		Üst	3	312.0000	32.23352			
	Sosyal	Alt	32	321.7813	37.80829			
		Orta	13	324.9231	30.31353			
		Üst	4	304.2500	38.23938			
	Resim	Alt	20	313.8000	43.90972			
		Orta	4	267.2500	74.95499			
		Üst	2	239.0000	11.30866			
	Müzik	Alt	15	335.2000	24.94336			
		Orta	5	337.6000	19.62906			
		Üst	1	350.0000	.			

Öğrencilerin tutum puanları öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farklılık gösterirken [F(17, 213) =1.914, p<.05] yeterlik puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [F(17, 213)=1.528, p>.05]. Tutum puanları için yapılan Tukey HSD sonucunda Türkçe öğretmenliği ile Resim İş öğretmenliğinde öğrenim gören öğrenciler arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Tamhane testinde ise Müzik öğretmenliği ile Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin tutum puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin tutum puanları resim öğretmenliği öğrencilerinin tutum puanlarından yüksektir. Ancak müzik öğretmenliği öğrencilerinin de sınıf öğretmenliği öğrencilerinden tutum puanları yüksektir.

Tablo 6. Öğretmenlik yeterliği ve öğretmenlik tutumuna ilişkin Regresyon Analizi sonuçları
(Table 6. Regression Analysis results between teacher attitude and teacher efficacy scores)

Değişken	B	Std. Hata _B	β	t	Sig	İkili r	Kısmi r
Sabit	315.695	17.258	--	18.292	.000	--	--
Yeterlik	.128	.559	.015	.229	.819	.015	.015

R= .0145, R²=.000, F_(1, 329)= .052, p=.819

Tablo 6'da öğretmen yeterlik ölçeğinden elde edilen puanların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir (R= .0145, R²=.000, F_(1, 329)= .052, p=.819). Öğretmenlik yeterliğine ilişkin toplam varyansın öğrencilerin öğretmenlik tutumlarını açıklamadığı söylenebilir. Öğretmenlik yeterlik ölçeğinin alt boyutlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun anlamlı yordayıcısı olup olmadığına ilişkin analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlik yeterlik ölçeğinin alt boyutlarının ve tutuma ilişkin Regresyon Analizi sonuçları
(Table 7. Regression Analysis results between sub-dimensions of the teacher efficacy and teacher attitude scores)

Değişken	B	Std. Hata _B	β	t	Sig	İkili r	Kısmi r
Sabit	305.821	17.665	--	17.312	.000	--	--
Genel öğr.	1.930	1.009	.134	1.914	.057	.126	.125
Birey. öğr.	-2.584	1.369	-.130	-1.887	.060	-.124	-.124
Özgüven	-.164	1.519	-.007	-.108	.914	-.007	-.007

R= .159, R²=.025, F_(3, 227)= 1.962, p=.121

Tablo 7'de öğretmenlik yeterlik ölçeğinin alt boyutu genel öğretim ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif ancak düşük bir korelasyon (r=.126) olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler kontrol edildiğinde bu korelasyon biraz daha düşmektedir (r=.125). Bireysel öğretim ve öğretmenlik tutumu arasında (r=-.124) ve özgüven ile öğretmenlik tutumu arasında (r=-.007) negatif düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Diğer değişkenler kontrol edildiğinde bu negatif korelasyon değişmemektedir. Genel öğretim, bireysel öğretim ve özgüven değişkenleri birlikte öğrencilerin öğretmenlik tutum puanları ile anlamlı bir ilişki vermemektedir. Üç değişken birlikte öğretmenlik tutumundaki toplam varyansın 0.025'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına β göre yordayıcı değişkenlerin öğretmenlik tutumu üzerindeki önem sırası genel öğretim, bireysel öğretim ve özgüvendir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde hiç bir boyutun öğretmenlik tutumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

6. SONUÇ VE TARTIŞMA (RESULT AND DISCUSSION)

Bu araştırmanın örneklemeden elde edilen sonuca göre, öğretmenlik mesleğini tercih eden öğrencilerin büyük çoğunluğunun kız öğrenci olması bu alanda yapılmış araştırmalar ile benzerlik göstermektedir (Başaran ve Aksu, 2005; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Özgür, 1994; Sayın, 2005). Literatürde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarında kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Sayın (2005) bu sonucu kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğini kendilerine uygun bir meslek olarak

görmelerinden kaynaklandığını, bunun da toplumumuzda benimsenmiş bir görüş olduğunu belirtmiştir.

Türkçe öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının daha yüksek olması öğrenim gördükleri programın özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Araştırmalarda öğrencilerin öğrenim gördükleri programa ilişkin tutum puanlarında anlamlı fark bulunmasa da (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Oral, 2004) Çapri ve Çelikkaleli (2008) öğretmen adaylarının cinsiyet, program ve fakülte değişkenlerinin öğretmenliğe ilişkin tutumları üzerinde bir etkisinin olmadığını fakat aynı değişkenlerin öğretmenlik yeterlik inançları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunduğu belirlenmiştir. Ancak yinede Türkçe öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin tutum puanlarının daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Çetinkaya (2009) Türkçe öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırmasında cinsiyet ve ÖSS'deki tercih sırası açısından gruplar arasında anlamlı farklılıkların olduğunu ancak, mezun olunan lise türü ve ailede öğretmen bulunup bulunmama değişkenlerine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bulmuştur. Temizkan da (2008) Türkçe öğretmeni adaylarının mesleğe ilgi duyma ve mesleğe bağlılık gibi konularda olumlu tutum geliştirdiklerini bulmuştur.

Bu araştırmadaki diğer bir ilginç bulgu, Müzik öğretmenliği öğrencilerinin sınıf öğretmenliği öğrencilerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin daha olumlu tutum geliştirdikleridir. Benzer şekilde Kahyaoğlu ve Yangın (2007) sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin yeterlik puanlarını fen bilgisi öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin puanlarından daha düşük bulmuşlardır. Tufan ve Güdek (2008) tarafından geliştirilen müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutum ölçeği kullanılarak müzik öğretmenliği öğrencileri üzerinde yeni bir araştırma daha yapılabilir.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre yapılan analizlerde anlamlı fark bulunmamıştır. Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin öğretmenlik mesleğini daha çok tercih ettikleri birçok araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da ortaya çıkmıştır. Ancak öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum geliştirme ve öğretmenlik yeterlik puanları bakımından sosyo-ekonomik düzeyin önemli bir değişken olmadığı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Avcılar, M.Y., (2008). Tüketici temelli marka değerinin ölçümü. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(1),11-30.
2. Bacon, L.D., (1997). Using amos for structural equation modeling in market research. New York: Lynd Bacon & Associates, Ltd. and SPSS Inc.
3. Bandura, A., (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. Psychological Review, 84, 191-215.
4. Başaran, S. ve Aksu, M., (2005). Anadolu öğretmen liselerinin öğrenci profili. Eğitim ve Bilim, 30, 3-15.
5. Bülbül, H. ve Demirer, Ö., (2008). Hizmet kalitesi ölçüm modelleri SERVQUAL ve SERPERF'in karşılaştırmalı analizi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20, 181-198.
6. Byrne, B.M., (2010). Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming (2nd ed.). New York: Rutledge Taylor and Francis Group.
7. Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö., (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 9(15), 33-53.

8. etin, Ő., (2006). retmenlik mesleği tutum leğinin geliŐtirilmesi. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 28-37.
9. Çetinkaya, Z., (2009). Türkçe retmen adaylarının retmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. İlkretim Online, 8(2), 298-305.
10. Diken, İ.H., (2004). retmen yeterlik leği Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik alıŐması. Eğitim AraŐtırmaları Dergisi, 16, 102-112.
11. Gibson, S. and Dembo, M.H., (1984). Teacher efficacy: A construct validation. Journal of Educational Psychology. 76(4), 569-582.
12. Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., and Anderson, R.E., (2010). Multivariate data analysis (7th Ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.
13. Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S., (2007). İlkretim retmen adaylarının mesleki z yeterliklerine ilişkin grŐleri. Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(1), 73-83.
14. MEB, (2009). retmen yeterlikleri. http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlikleri_kitabi (EriŐim Tarihi: 14.05.2009).
15. Olgun, .S., (2009). Engaging elementary pre-service teachers with active learning teaching methodologies. The Teacher Educator, 44,113-125.
16. Oral, B., (2004). Eğitim fakültesi ğrencilerinin retmenlik mesleğine ilişkin tutumları. Eğitim AraŐtırmaları Dergisi, 15, 88-98.
17. Özgür, F.N., (1986). Tutum leği retmenlik mesleğine karşı tutumu ölçmeye çalıŐan bir araştırma (yayınlanmamıŐ yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler EnstitŐs, İstanbul.
18. Özgür, F.N., (1994). retmenlik mesleğine karşı tutum (yayınlanmamıŐ doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler EnstitŐs, İstanbul.
19. Özgüven, İ.E., (1999). Psikolojik testler (3. Baskı). Ankara: PDREM Yayınları.
20. Sayın, S., (2005). retmen adaylarının retmenlik mesleğine karşı tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. Eğitim AraŐtırmaları Dergisi, 19, 272-281.
21. Schermelleh-Engel, K. and Moosbrugger, H., (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. Methods of Psychological Research Online, 8(2), 23-74
22. Schumacker, R.E. and Lomax, R.G., (2004). Beginner's guide to structural equation modeling (2nd Ed.). New York: Psychology Press, Taylor & Francis Group.
23. Őenel, G.Ő., Demir, İ., Sertelin, . ve Kılıaslan, A., (2004). retmenlik mesleğine yönelik tutum ve kiŐilik özellikleri arasındaki ilişki. Eğitim AraŐtırmaları, 15, 99-109.
24. ŐiŐman, M., (2006). Eğitim bilimine giriş. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
25. Temizkan, M., (2008). Türkçe retmeni adaylarının retmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(3), 461-486.
26. Tufan, E. ve Gdek, B., (2008). Müzik retmenliği mesleğine yönelik tutum leğinin geliŐtirilmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(1), 25-40.
27. Turgut, F. ve Baykul, Y., (1992). lekleme teknikleri. Ankara: Meteksan Anonim Őirketi.

28. Türkmen, L., (2007). The influences of elementary science teaching method courses on a Turkish teachers college elementary education major students' attitudes towards science and science teaching. *Journal of Baltic Science Education*, 6(1), 26-34.
29. Ülgen, G., (1995). *Eğitim psikolojisi* (2. Baskı). Ankara: Lazer Ofset Matbaa.
30. Wilkins, J.L.M., (2008). The relationship among elementary teachers' content knowledge, attitudes, beliefs, and practices. *Journal of Math. Teacher Educ.*, 11, 139-164.